

Vergaderjaar 2016–2017

34 690

EU-voorstel: Commissiemededeling – Europees Defensie Actieplan COM(2016)950¹

A

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Eerste Vicevoorzitter van de Europese Commissie, de heer
F.C.G.M. Timmermans

Den Haag, 8 maart 2017

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelings-
samenwerking van de Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft zich
gebogen over de Commissiemededeling «Europees defensie actieplan»
(EDAP) (COM(2016)950) d.d. 30 november 2016. De leden van de fracties
van de **SP** en de **PvdA** hebben in het kader van de politieke dialoog met
de Europese Commissie de volgende opmerkingen en vragen ten aanzien
van het voorstel.

De leden van de **SP-fractie** hebben met verontrusting kennis genomen
van het Europees defensie actieplan van de Europese Commissie ter
verdere ontwikkeling van de militaire dimensie van de EU en ter onder-
steuning van de Europese defensie-industrie. Naar aanleiding hiervan
wensen de leden van de SP-fractie een aantal vragen aan de Commissie te
stellen.

De leden van de SP-fractie vragen zich in de eerste plaats af welk doel het
Europese defensieactieplan nu primair dient. Enerzijds verwijst de
Commissie naar nieuwe bedreigingen, anderzijds lijkt de Commissie de
verbetering van «de concurrentiepositie van de defensie-industrie van de
EU» ook als een doel op zich te identificeren. Sterker nog, dit lijkt centraal
te staan in het onderhavige voorstel. De leden van de SP-fractie vragen
zich of waarom dit een taak zou zijn van de EU. Indien de Commissie
meent dat dit enkel het hogere doel dient van een versterking van de
veiligheid van Europa, kan de Commissie dan (beter) toelichten waarom
de verbetering van de concurrentiepositie van de defensie-industrie nodig
is om onze veiligheid te versterken? Hoe beoordeelt de Commissie in dat

¹ Het COM-document is als bijlage bij deze brief gevoegd; Zie dossier E160047 op
www.europapoort.nl

licht de toenemende wapenexport vanuit de EU naar het Midden-Oosten in de afgelopen jaren?² Draagt deze wapenexport ook bij aan de Europese veiligheid? Is het denkbaar dat het subsidiëren van de Europese wapenindustrie middels het opzetten van een Europees defensiefonds zal leiden tot een verdere toename van Europese wapenexport naar het Midden-Oosten?

Het is de leden van de SP-fractie opgevallen dat een significant deel van de Mededeling sterk steunt op een eerder rapport van de zogenaamde *Group of Personalities*. Dit rapport wordt niet alleen meerdere malen aangehaald maar, belangrijker, de aanbevelingen, en de onderliggende analyse, worden in grote lijnen, overgenomen door de Commissie (inclusief de voorgestelde bedragen zoals 500 miljoen euro per jaar ter financiering van defensie-gerelateerd onderzoek). De genoemde Groep van Prominenten bestaat voor de helft uit vertegenwoordigers van de Europese wapenindustrie. Is hier geen sprake van een ongezonde belangenverstrengeling? In hoeverre heeft de Commissie zich ervan kunnen vergewissen dat het oprichten van een defensiefonds ook echt voorziet in een maatschappelijke behoefte c.q. het algemene belang dient en niet primair het particuliere belang van een bepaalde bedrijfstak? Indien de Commissie er zeker van is dat dit laatste niet het geval is, is de Commissie het dan niet met de SP-fractie eens dat men wel die verdenking op zich laat door een advies van vertegenwoordigers van de wapenlobby zo integraal over te nemen? Klopt het dat het door het defensiefonds te subsidiëren bedrijfsleven ook vertegenwoordigd zal zijn in de nog op te richten coördinatieraad? Gaan de Europese defensiebedrijven in dat geval niet meebeslissen over de besteding van belastinggeld aan henzelf? Zullen ook andere maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld Ngo's) zitting in deze raad krijgen? In hoeverre erkent de Commissie dat in het licht van het bovenstaande het risico bestaat van de ontwikkeling van (om de woorden van president Eisenhower te gebruiken) een Europees militair-industrieel complex, zoals we dat al sinds jaar en dag kennen in de Verenigde Staten (waarmee de Commissie voortdurend de vergelijking trekt)? Voorts vragen de aan het woord zijnde leden zich af waarom een miljardenindustrie als de Europese defensie-industrie haar onderzoek niet zelf kan betalen? Geldt dit ook voor andere bedrijfstakken? Zo niet, waarom wordt er dan een uitzondering gemaakt voor wapenproducenten?

De leden van de **PvdA-fractie** hebben met belangstelling kennis genomen van het Europees Defensie Actieplan zoals door de Europese Commissie op 1 december 2016 gepresenteerd alsmede van het bijbehorende BNC-fiche van 3 februari 2017. Zij achten versterkte defensiesamenwerking op Europees niveau een logische reactie op de toenemende veiligheidsdreigingen die zich aan de oost- en zuidflank van Europa voordoen alsmede vanwege de comparatieve voordelen die uit meer intensieve defensiesamenwerking te halen zijn. Zij hebben nog enkele vragen, waarvan zij de volgende vier graag voorleggen aan zowel de Europese Commissie als de Nederlandse regering.

Allereerst vragen zij naar de relatie tussen het beoogde Defensiefonds en het reeds bestaande Europees Fonds voor Strategische Investeringen (het «Junckerfonds») van de Europese Unie.

Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie een inschatting van de Commissie wat het effect van het aantreden van de Amerikaanse

² Bron: SIPRI: <https://www.sipri.org/media/press-release/2017/increase-arms-transfers-driven-demand-middle-east-and-asia-says-sipri>

president Trump is op de defensie-afhankelijkheid van Europese landen, waaronder Nederland.

In hoeverre is het Europees Defensie Actieplan afgestemd met de niet-EU lidstaten van de NAVO? Op welke wijze luidt het actieplan een mogelijke overlapping in met het werkterrein van de NAVO? Zo dat het geval is, bestaat de mogelijkheid dat deze overlapping van werkterrein tot toegenomen synergie dan wel tot enige frictie tussen de twee organisaties zal kunnen leiden?

Op welke wijze is in een actieve monitoring en regelmatige evaluatie op gezette tijden van het actieplan voorzien?

De commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking kijkt met belangstelling uit naar de antwoorden van de Europese Commissie en ontvangt deze graag uiterlijk 3 maanden na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
N. Schrijver